

Sygn. akt II Ca 661/12

POSTANOWIENIE

Dnia 17 stycznia 2013 roku

Sąd Okręgowy w Legnicy II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie

Przewodniczący: SSO Sylwia Kornatowicz

Sędziowie: SO Jolanta Pratkowiecka (spraw.)

SO Elżbieta Piotrowska

Protokolant: st. sekr. sąd. Klaudia Pasieczny

po rozpoznaniu w dniu 17 stycznia 2013 roku w Legnicy

na rozprawie sprawy
z wniosku B. T. i C. T.

z udziałem uczestniczek postępowania A. D. i M. D.

o rozgraniczenie

na skutek apelacji uczestniczek postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Jaworze

z dnia 28 września 2012 roku

sygn. akt I Ns 554/11

p o s t a n a w i a:

I. **oddalić apelację;**

II. **zasądzić od uczestniczek postępowania solidarnie na rzecz wnioskodawców kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.**

Sygn. akt II Ca 661/12

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Jaworze postanowieniem z dnia 28 września 2012r. dokonał rozgraniczenia nieruchomości położonych w W., gmina W. – działek numer (...), dla której Sąd Rejonowy w Jaworze prowadzi księgę wieczystą nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Jaworze prowadzi księgę wieczystą nr (...) w ten sposób, że ustalił, iż granica między tymi nieruchomościami przebiega od punktu granicznego nr 138 (17_ (...)) do punktu granicznego 143, według szkicu granicznego załączonego do opinii biegłego sądowego w zakresie geodezji J. B. (k. 167), stanowiącego integralną część postanowienia (pkt I). Ponadto Sąd zasądził od uczestniczek postępowania solidarnie na rzecz wnioskodawców uprawnionych solidarnie kwotę 750 zł tytułem zwrotu wydatków (pkt II), zniósł wzajemnie pozostałe koszty (pkt III) oraz nakazał uiścić solidarnie na rzecz Skarbu Państwa (kasa Sądu Rejonowego w Jaworze) wnioskodawcom i

uczestnikom postępowania kwoty po 285,31 zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych tymczasowo z budżetu państwa (pkt IV).

Rozstrzygnięcie powyższe poprzedzone zostało ustaleniami i oceną prawną, szczegółowo przedstawionymi w uzasadnieniu orzeczenia. Z ustaleń tych wynika, że wnioskodawcy w dniu 10 marca 1987r. objęli w posiadanie działkę nr (...), według granic wskazanych przez geodetę. Uzyskanie posiadanie tej działki, wraz ze spornym przygranicznym pasem, nastąpiło w dobrej wierze, co implikuje 20-letni termin zasiedzenia nieruchomości. Wnioskodawcy nieprzerwanie posiadają sporny pas działki nr (...), a termin nabycia własności tego pasa przez zasiedzenie upłynął w dniu 10 marca 2007r. Sąd I instancji stwierdził, że zasiedzenie spornego pasa działki jest elementem stanu prawnego nieruchomości, o którym stanowi art. 153 k.c. Dlatego sporna granica pomiędzy działkami nr (...) winna przebiegać od punktu granicznego nr 138 do punktu granicznego nr 143 i została oznaczona na mapie biegłego geodety kolorem czerwony. Granica ta odpowiada w terenie położeniu ogrodzenia trwałego na podmurówce betonowej. Stan prawny wynikający z zasiedzenia odpowiada także ostatniemu spokojnemu stanowi posiadania.

Uczestniczki postępowania zaskarżyły powyższe postanowienie w całości.

Nie sformułowały konkretnych zarzutów naruszenia prawa. Podniosły, że ich zdaniem, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy oceniony został nierzetelnie, a za podstawę rozstrzygnięcia przyjęta została niepełna, pobieżna i zawierająca szereg sprzeczności opinia biegłego sądowego J. B.. Ponadto uczestniczki podniosły bezzasadne oddalenie ich wniosków dowodowych zawartych w piśmie procesowym z dnia 29 maja 2012r oraz nieuwzględnienie mapy powykonawczej z 1994r. przebiegu linii wodociągowej, która obrazowała położenie granicy między działkami nr (...) zgodnie z dokumentacją źródłową z 1974r. Dodatkowo uczestniczki zarzuciły, że Sąd I instancji pozostawił bez odpowiedzi zgłoszone przez nie zastrzeżenia do opinii biegłego sądowego J. B. i nie ustosunkował się do zawiadomienia o wszczęciu dochodzenia przez Prokuraturę Rejonową w Jaworze w sprawie usunięcia (wyskrobania) granicy między działkami nr (...) z mapy ewidencyjnej gruntów z 1974 r. W zakresie kosztów postępowania uczestniczki podały, że Sąd I instancji bezzasadnie pominął poniesione przez nie koszty rozgraniczenia związane z opinią geodety K. N..

Powołując się na powyższe zarzuty uczestniczki postępowania wniosły o zmianę zaskarżonego postanowienia „poprzez dokonanie rozgraniczenia wg dokumentów źródłowych, zeznań świadków oraz argumentów zawartych w opinii K. N. L.Dz. 26/11 z 18.04.2011 i odstąpienie od zasądzonych kosztów”, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

W odpowiedzi wnioskodawcy domagali się oddalenia apelacji oraz zasądzenia na ich rzecz od uczestniczek postępowania kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Sąd I instancji dokonał ustaleń faktycznych, które znajdują oparcie w zebranych materiale dowodowym. Nie budzi również zastrzeżeń ocena prawna tych ustaleń.

Tym samym ocena faktyczna i prawna Sądu Rejonowego została przyjęta przez Sąd Okręgowy jako podstawa własnego rozstrzygnięcia.

Przepis art. 153 k.c. przewiduje trzy kryteria rozgraniczenia oraz następującą kolejność ich stosowania: 1. aktualny stan prawny, 2. ostatni spokojny stan posiadania, 3. uwzględnienie wszelkich okoliczności. Waga kolejnych kryteriów i ich wzajemne wyłączenie czyni niedopuszczalnym dokonanie rozgraniczenia przy zastosowaniu drugiego czy trzeciego kryterium, dopóki można ustalić granice na podstawie aktualnego stanu prawnego (por. przykładowo postanowienia

Sądu Najwyższego: z dnia 14 listopada 2006r., IV CSK 206/06, Lex nr 1100083 i z dnia 5 grudnia 2003r., IV CK 255/02, Lex nr 602078).

W rozpoznawanej sprawie wnioskodawcy podnieśli zarzut zasiedzenia spornego pasa działki nr (...).

Orzeczenie w przedmiocie zasiedzenia ma charakter wyłącznie deklaracyjny (nie tworzy prawa, a tylko je potwierdza), a więc bez względu na chwilę orzekania przez sąd w tym przedmiocie, posiadacz samoistny staje się z mocy prawa właścicielem nieruchomości na podstawie przepisów prawnych obowiązujących w chwili, w której nabycie własności nastąpił. Dlatego w sprawach o rozgraniczenie możliwe jest powołanie się na zasiedzenie pasa granicznego bez konieczności uprzedniego uzyskania orzeczenia sądowego w przedmiocie tego zasiedzenia. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 listopada 1998r., II CKN 43/98 (Lex nr 9891118) wprost stwierdził, że przez „stan prawny”, o którym mowa w art. 153 k.c., rozumie się również zasiedzenie przygranicznych pasów ziemi.

Przepis art. 172 k.c. stanowi, że posiadacz nieruchomości nie będący jej właścicielem nabywa własność przez zasiedzenie, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (§ 1). Po upływie lat trzydziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze (§ 2).

Przyjęta aktualnie w doktrynie i orzecznictwie definicja dobrej wiary mówi, że jest to usprawiedliwiona nieznanomość prawdziwego stanu rzeczy, zwykle polegającego na istnieniu jakiegoś stosunku prawnego lub prawa (por. m.in. uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 1991r., III CZP 108/91, OSNCP 4/92, poz. 48).

Dla oceny charakteru posiadania z punktu widzenia dobrej lub złej wiary, jako przesłanki zasiedzenia, decydujący jest stan świadomości posiadacza w chwili uzyskania posiadania. Późniejsza zmiana posiadania w dobrej wierze na posiadanie w złej wierze – i odwrotnie – nie ma wpływu na długość okresu potrzebnego do nabycia własności (czy służebności) przez zasiedzenie (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 1 grudnia 2010r., I CSK 35/10, Lex nr 786550, z dnia 5 stycznia 2011r., III CSK 72/10, G.Prawna TPwF 2011, nr 16/8, z dnia 15 marca 2012r., I CSK 391/11, Lex nr 1217204).

W sprawach o zasiedzenie kluczowe znaczenie ma również domniemanie dobrej wiary wynikające z art. 7 k.c. Przepis ten stanowi, że jeżeli ustawa uzależnia skutki prawne od dobrej lub złej wiary, domniemywa się istnienie dobrej wiary. Domniemanie dobrej wiary może być obalone poprzez wykazanie stanu przeciwnego do dobrej wiary – stanu złej wiary. Przyjmuje się, że poddanie w wątpliwość stanu dobrej wiary nie pozwala jeszcze sądowi dokonać ustalenia innego niż nakazane domniemaniem dobrej wiary. Można zatem stwierdzić, że domniemanie z art. 7 k.c. nakazuje rozstrzygnąć na korzyść dobrej wiary sytuację, gdy zgromadzony materiał dowodowy nie wystarcza do usunięcia niepewności co do dobrej lub złej wiary (Kodeks cywilny. Komentarz pod redakcją E. Gniewka, Wydawnictwo H. Beck, Warszawa 2006, str. 29).

Przenosząc powyższe rozważania na okoliczności rozpoznawanej sprawy należy podkreślić, że uczestniczki postępowania nie považowały istnienia dobrej wiary wnioskodawców w momencie objęcia przez nich w posiadanie działki nr (...) wraz ze spornym pasem gruntu. Owo objęcie nastąpiło 10 marca 1987r. wedle granic wyznaczonych przez geodetę, który wcześniej dokonał podziału działki nr (...) na dwie o numerach 13/1 i nr 13/2. Przy podziale działki nr (...) geodeta błędnie odczytał z mapy z 1974r. rzędną dla punktu granicznego 138. Następnie między działkami nr (...), wedle niewłaściwie wyznaczonej przez geodetę granicy, wnioskodawcy na przełomie lat 1988/1989 postawili płot na podmurówce betonowej. Działka nr (...) była wtedy własnością Skarbu Państwa, ale uczestniczki postępowania od 1986r. użytkowały tę działkę, a z dniem 26 maja 1989r. stały się jej właścicielkami. W momencie objęcia przez małżonków T. działki nr (...) wraz ze spornym pasem granicznym, a następnie grodzienia tej działki, ani Skarb Państwa ani użytkujące działkę uczestniczki postępowania nie zgłaszały zastrzeżeń co do nieuprawnionego posadowienia ogrodzenia na działce nr (...). Również kiedy uczestniczki postępowania nabyły od Skarbu Państwa działkę nr (...), nie zgłaszały małżonkom T. zastrzeżeń co do przebiegu granicy, na której zbudowano ogrodzenie. Ponadto od zajmowanej powierzchni działki, wyznaczonej przez geodetę w 1987r., wnioskodawcy płacili podatek od nieruchomości. Słusznie zatem Sąd I instancji uznał, że powyższe okoliczności przekonują o istnieniu po stronie wnioskodawców dobrej wiary

w momencie objęcia spornego granicznego pasa działki w posiadanie. Uczestniczki postępowania nie obaliły tego domniemania, a co więcej, w apelacji nawet nie kwestionowały dobrej wiary wnioskodawców w okresie objęcia przez nich w posiadanie spornego pasa gruntu.

Uczestniczki usiłowały wykazać, że małżonkowie T. już w 1994r. podczas budowy swojego domu i dokonywanych wówczas pomiarów geodezyjnych winni zorientować się co do nieprawidłowego przebiegu granicy. Tymczasem okoliczność, czy w 1994r. bądź w następnych latach wnioskodawcy uzyskali wiedzę o prawidłowym przebiegu granicy między działkami nr (...), nie była istotna, bowiem zmiana rodzaju posiadania spornego pasa gruntu z posiadania w dobrej wierze na posiadanie w złej wierze nie ma wpływu na długość terminu zasiedzenia. Jednym ze sposobów przerwania biegu zasiedzenia było wystąpienie przez uczestniczki postępowania z powództwem windykacyjnym skierowanym przeciwko małżonkom T. (art. 123 k.c. w zw. z art. 175 k.c.). Z takim żądaniem uczestniczki wystąpiły dopiero w lipcu 2010r., kiedy to dwudziestoletni termin zasiedzenia już upłynął.

Na marginesie jedynie podzielić należy zawarty w uzasadnieniu apelacji zarzut nieprawidłowo określonej przez Sąd I instancji daty upływu terminu zasiedzenia spornego pasa granicznego. Istotnie termin ten upłynął 19 kwietnia 2008r., bowiem w okresie od 10 marca 1987r. do 26 maja 1989r. sporny pas gruntu stanowił własność Skarbu Państwa. Zatem bieg terminu zasiedzenia zaczął biec od dnia 26 maja 1989r., jednak termin zasiedzenia uległ skróceniu o czas, w którym tenże pas gruntu był własnością państwową, lecz nie więcej niż o połowę (art. 10 ustawy z dnia 28 lipca 1990r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, Dz. U. Nr 55, poz. 321 i uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2006r. III CZP 100/05, OSNC 2006, Nr 6, poz. 95).

W kontekście powyższego nie było potrzeby ustosunkowywania się Sądu I instancji do zawiadomienia o wszczęciu dochodzenia przez Prokuraturę Rejonową w Jaworze w sprawie usunięcia z mapy ewidencyjnej gruntów z 1974 r granicy między działkami nr (...). Okoliczności ta nie była istotna dla rozstrzygnięcia sprawy. Uczestniczki nie zarzucały bowiem, by wymazania tej granicy na mapie ewidencyjnej dopuścili się małżonkowie T., przez co istniała po ich stronie zła wiara w momencie objęcia spornej części gruntu w posiadanie.

W zakresie kosztów postępowania Sąd I instancji w sposób obszerny uzasadnił swoje rozstrzygnięcie, słusznie uznając, że interesy uczestników były sprzeczne, co implikowało zastosowanie art. 520 § 3 k.p.c. Jednocześnie Sąd ten uwzględnił już trudną sytuację materialną uczestniczek, obciążając ich obowiązkiem zwrotu na rzecz wnioskodawców połowy kosztów opinii biegłego, pomimo że nie obroniły one swojego stanowiska. Natomiast poniesione przez uczestniczki koszty opinii geodety K. N. nie mogły zostać uwzględnione, bowiem nie stanowią one kosztów postępowania sądowego lecz administracyjnego.

W zakresie kosztów sądowych należnych Skarbowi Państwa (pkt IV postanowienia) apelujące, po otrzymaniu wezwania do ich zapłaty, będą mógł złożyć wniosek o umorzenie tych należności w trybie art. 121 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2010r., Nr 90, poz. 594 ze zm.). Sąd Okręgowy w ramach postępowania apelacyjnego nie ma kompetencji do umarzania należności Skarbu Państwa.

Z przedstawionych wyżej względów apelacja jako bezzasadna została oddalona na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie z regułą przewidzianą w art. 520 § 3 k.p.c., mając na uwadze, że interesy uczestników na etapie postępowania apelacyjnego nadal pozostawały sprzeczne. Na koszty te składało się wynagrodzenie pełnomocnika wnioskodawców, ustalone na podstawie § 13 ust 1 pkt 1 i § 8 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).